

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14
Pe o lună . 2-40

Nr. de Duminică:
Pe un an . 5 Cor.
Pentru România și
America . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 fil.
Manuscrise nu se în-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Program, principii și personalități.

Când toate mijloacele împotriva noastră au fost puse la contribuție și în arsenalul de combatere n'au mai rămas arme neîntrebuințate, nici denunțări fantastice, nici instigațiuni fără suflet, s'au găsit câțiva răuvoitori ai acestui ziar să se mărginească la o singură învinuire, cu aparență de obiectivitate. Unul din foștii noștri deputați, a cărui cumpăt și tact l-am admirat odinioară și un profesor de istorie din Regat, care, fie vremea bună sau rea, caută mereu să ne proslăvească cu sfaturile d-sale, au găsit un singur și mare cusur discuțiilor noastre și anume faptul, că nu prezentăm în ele un capital nou de idei și un program nou de acțiune politică. S'ar părea deci, că ei au văzut în mișcarea, produsă de atitudinea noastră, mai mult o serie de chestiuni personale și de vrăjmășii dela om la om și nu o pornire, izbucnită de dragul cauzei românești, la îndreptarea căreia avem cu toții aceeași îndreptățire.

Mărturisim că nu sântem noi de vină, dacă s'a format în convingerea adversarilor noștri această greșită judecată. Noi ne credem scrisul nostru destul de limpede, ca să nu poată fi răstălmăcit. Cu obiceiul de astăzi însă,

de a-ți întemeia orice acuză pe generalități și de a-ți formula o părere asupra unui ziar, cetindu-l numai la suprafață, nu e mirare că întâlnim asemenea rătăcirii în opinia publică. Când se pronunță de pildă o osândă numai pe baza unei frânturi de propoziție și cu omiterea de cuvinte în text, vă puteți închipui ce sisteme puțin inteligente de a ceti și a aprecia s'au introdus la noi.

Numai astfel putem înțelege și învinuirea ciudată, că tinerii sau bătrânii, cari au încuviințat cu plăcere o serie de propuneri și de reflexiuni, făcute în acest ziar, n'ar avea un program nou de principii, dacă seria de neprieteni își luau osteneala să se pătrundă mai normal de scrisul nostru, le era atât de ușor să vadă, că nimeni dintre noi nu avea de gând să organizeze astfel de fracțiuni, cari să schimbe bazele principiare ale politicii preconizate de conferențele noastre. O primenire, sau o schimbare de oameni, nu înseamnă totdeauna și o schimbare de program. Și după cât știm, programul nostru național este destul de vast și de încărcat de probleme, pentruca să ne ajungă încă pentru decenii înainte și nu înțelegem ce idei originale (poate *ceainăriile?*) ar mai fi putut adăuga luptătorii mai tineri, pentruca să încarce cu vârf acest saturat, dar vai! platonice program de acțiune.

Ceea ce însă am cerut și eram în drept a o face, pe cum ușor se putea vedea cu convenita bunăcuviință, a fost cu totul altceva, a fost înainte de toate dorința, ca acest program să iasă odată din cadrele lui platonice și ideile ce le cuprinde să porniască odată să circule, ca să nu rămână literă moartă. Căci desideratele pot fi cât de multe și ideile, fixate în bronz de alții înaintea noastră pot fi cât de grandioase, dacă nu e mișcare pentru înfăptuirea lor, sau dacă mișcarea aceasta este nehotărâtă, îndoielnică, înseamnă că le lăsăm în păraginire. Să ne ierte ori și cine. Dar clipa era strigătoare. Slăbiciunea organismului nostru politic dovedită de toată lumea. Situația mai încurcată ca ori când și, în aceasta desorientare, adversarul dela putere intră cu fanfara biruitoare în toate citadelele noastre; instituțiile cad; caracterele se fac mlădioase; prietenii cercați ne părăsesc și ne tradează; iar periferiile se contopesc cu rasa stăpânitoare în stat. Cum? Nu era nici acum momentul de a da alarmă și de-a face un semn celor ce nu se mai simt în stare, să se retragă și să cheme într'ajutor forțele ce se ridică în toate părțile? Nu era legitimă starea asta a noastră de nemulțumire pentru o situație atât de plină de răspunderi și nu era oricare organ românesc dela noi în dreptul său să ceară mai mult nerv în acțiunile no-

FOIȚA ZIARULUI TRIBUNA.

Luni seara.

VESTITORIIL.

De Al. Ciura.

III.

Adevărații vestitori sânt copiii cu steaua, colindătorii din ajunul sfinte seri.

Din depărtarea veacurilor multe, un reflex slăbit de mai răzbate abia până la noi, cari avem pretenția de a reprezenta veacul luminii.

Cât de mult s'a străduit bietul reflex pornit din staulul Vitfleemului, până să poată răzbi prin atâtea și atâtea curenți, cari toate i-au absorbit câte ceva din intenzitatea luminii! Azi el ne sosește ca o solie din alte lumi, ca un miraj, în care filozofii nu se mai încred, și nu se prostern să-i mai aducă daruri: aur, smirnă și tămâie!

Și cu toată această aparență de scepticism, sufletele se înmoaie ca ceara în fața căldurii acestei sărbători. În un colț uitat al sufletului — un colț uitat și prăfuit — se deslușește, ca prin farmec, amintirea zilelor de aur a credinței. Micii Voltaire-i și Irozi intelectuali își iau tălpășița, în fața acestei difuziuni de transcendentală lumină.

Epoca de aur a păgânilor, revine în formă nouă, în ediție revăzută și amplificată.

Stăpânitorii împietriți ai tezaurilor — beati possidentes! — își amintesc cu acest sărbătoresc prilej, de zilele de muncă și mizerie, și aruncă și ei câteva fărâme dela bogata lor masă pentru cei mici și desmoșteniți, cari nu cunosc decât greul și osânda vieții.

Femei frumoase trec, foșnind din mătăsurii, din casă în casă, adunând obolul contribuției pentru acei mititei săraci, de cari îngerul își va uita, poate, în seara de obștească veselie...

Dragostea aceasta pentru cei săraci și umiliți se revarsă în cercuri din ce în ce mai largi, până departe în spitale, orfeline și ospicii. Trebuie să aibă cu toții, în seara aceea sfântă un moment de înălțare sufletească, din care să scoată însuflețire și încredere pentru viitorul nesigur și întunecat!

Colindătorii cu glasurile argintate, cu fețele îmbujorate de frig, sânt preludiul acestor zile de înaltă sărbătoare.

Vezi steaua lor strălucind în complexul hârțiiilor vopsite, cu lanțuri de hârții aurite, cu clinchetul de zurgalăi sau clopoșele.

Ascultă glasul lor înduioșat și te pierzi în trecutul legendar:

Mă luai, luai
Pe din sus de rai
Cu secerea 'n brâu
La holdă de grâu.
Jos mă d'aplecai
Mânunchi să-mi tai,
Și-o floare-mi aflai,
O floare din rai.

De jos o luai,
De colb o suflai,
În sân o băgai.
Și eu am gândit
Că nime nu mă vede.
M'o văzut, văzut
Păcurar de munte,
Ăla cu oi multe.
Cât ce m'a văzut
L'a mine-o venit
Și 'n brațe m'o strîns
Friguri m'or cuprins;
Friguri cu durere
Moarte fără vreme.
Maica se luară
Peste delurele
După lezurele.
— 'Ntoarnă, maică, 'ntoarnă!
Că apele-s mari
Și satele-s rari —
Și apele-s late
Satele-s departe!

Apoi alta amintindu-ți pe Eminescu:

— Ce te legini, măi bradule;
Și cu rînd și fără rînd,
Cu crengile la pământ?
— Da' cum nu m'oi legăna,
Că mie mi-se găta:
Vin trei meșteri
Din trei târguri
Cu trei feluri de săcuri,
Să mă taie
Tot fătaie,
Să mă 'ncarce pe trei cară

stre publice și o accentuare mai plastică a energiei noastre naționale?

Așa dar nu idei nouă, nici programe bombastice am cerut noi dar am propus măsuri urgente pentru o tactică vioaie, am rîvnit la o mișcare cu oameni mai viguroși, în care să se afirme întreaga valoare politică a neamului nostru, acum când această valoare începe să fie cântărită și de alții și când felurite propuneri ne găsesc așa de puțin pregătiți.

Asupra îndemmurilor ce ne-a determinat în acțiunea noastră de-a electriza rîndurile luptătoare sîntem deci cu conștiința deplin împăcată! Rămâne însă să lămurim chestiunea personalităților, o chestiune fatal legată de orice polemică, căci adeseori se întîmplă în asemenea cazuri, ea ciocnirile să nu aibă loc numai între problemele puse față în față, ci și între reprezentanții lor, individual. Aceleaș principii se restrîng cu totul altfel în capetele felurite și pasiuni omenești aduc cu sine ca aceleaș idei să fie tîlmăcite în chipurile cele mai contrarii. Susceptibilitățile aici n'ar avea ce să caute, deoarece oamenii publici și scriitorii politici sînt în mod natural obiect de discuție cu privire la activitatea lor. Este absurd ca presa să evite a nu cântări valorile conducătoare și este o nenorocire să îngăduim ca să prindă rădăcină credința, că a face critica leală a persoanelor ajunse în situații superioare, împreună cu răspundere, ar fi egală cu o încercare de spargere a solidarității.

Cît privește acum cazul recent, ceterorii ne cunosc perfecta noastră lealitate. Nu am făcut nici o chestiune de persoane, când am desfășurat câteva tablouri ale situației de astăzi. Dar când intențiile noastre au fost răstălmăcite; când fieiertatul organ oficial a întonat coarda invectivelor personale; când aici la Arad dl Goldiș

Să mă ducă jos la țară.
Să mă facă-o temnicioară:
Temnicioara robilor —
Bucuria domnilor!

Apoi altele și iarăș altele mărgăritare înșirate pe un fir aurit: amestec de mitologie și creștinism, Soarele îndrăgit de Lună, Ilie proorocul alungând pe Iuda din rai, tînguirea lui Adam, fragmente amintindu-ți „Miorița“, răsplătirea omului bun și sărac care a ospetat pe Dumnezeu și pe Sfîntul Petru — un îndepărtat reflex din Metamorfozele lui Ovidiu: Phileman și Bancis.

Asculți înduioșat defileul acesta de bizar amestec, din care trecutul nostru își răsare în frînturi luminoase. Stai, par'că în fața unei armate, ce trece pe dinainte-ți purtând flămurile rupte, în amintirea zilelor multe și grele, prin cari a răzbătut să asigure cîntecul și trăinicia neamului.

Lăsați pe acești vestitori ai sărbătorilor să cânte la ferestrele noastre în sara cea sfîntă; lăsați-i să vă înveselească și să vă trezească în suflet reminiscențe din alte vremuri, mai primitiv mai puțin civilizate, dar mai fericite și mai luminoase ca acele de azi!...

preface o chestiune personală într'o chestiune a neamului românesc, — nu era natural ca să respingem pe rînd acele agresivități? Când Popovici Aurel, bătut de visuri grele și de chinuri iremediabile, ne pune în cîrcă pe Jeszenszky și se leagă brutal de fiecare om de omenie și cu mintea sănătoasă dintre amicii noștri, să renunțăm la orice apărare și să mergem la Viena să cerem dela colonia bucovineană certificate?...

Ei, iată nu se poate! Evităm chestiunile de persoane, întru cît nu au nimic a face cu cauzele variate, pe cari le reprezentăm. Și vom căuta și pe viitor a păstra forma urbană a hainei literare. Dar a respinge atacuri, a ne opune tendințelor, practicate în timpul din urmă de adversarii noștri, cari înfășură numele meritoase din jurul acestui organ cu cele mai desparate calomnii, sîntem și mai departe datorii, de dragul adevărului istoric și al cauzei ce apărăm.

Declarațiile dlui Manlu. Primim dela dl Manlu o scrisoare în care ne anunță că în timpul din urmă n'a făcut nimănui declarațiuni politice
Luăm act.

Noul guvern austriac. Un autograf împărătesc, așărut în numărul de ieri al oficiosului „Wiener Zeitung“, îl însărcinează pe baronul Bienerth cu formarea noului guvern.

După informațiile ziarelor vieneze, în noul guvern își vor menținea portofoliile și unii membri ai vechiului guvern. Se crede că guvernul se va forma până în 10 Ianuarie, iar în 18 Ianuarie se va prezenta corpurilor legiuitoare.

Viitoarea vizită a moștenitorului la Budapesta. Corespondentul nostru din Viena ne anunță, că acolo se susține știrea unei viitoare călătorii a moștenitorului la Budapesta. Nu-i lucru hotărît, dar se dă ca sigur, că arhiducele va lua parte, dimpreună cu regele, la festivitățile ce se vor organiza cu prilejul încheierii delegațiunilor, ceiace va fi cam pe la sfîrșitul lunei Ianuarie.

Programul de muncă al camerei. Parlamentul ungar se va deschide mâine Marți. Se va urma desbaterea proiectului referitor la convenția comercială cu Serbia. Desbaterea se crede se va termina în câteva zile. Se urgitează votarea proiectului din motivul, că scupcina sârbească l-a și votat. Se va trece apoi la proiectul băncii, asupra căruia desbaterile vor ținea mai multe săptămîni. Vor lua parte toți corifeii diferitelor partide.

După prelungirea privilegiului băncii, se va intra în discuția bugetului anului 1911. Discuția asupra bugetului se va lungi cam două luni. Guvernul vrea să dea ocazie partizanilor, să se valideze, luând cuvîntul toți obscurii partidului dela putere.

Ultimul proiect, despre care se face amintire, e al reformelor militare. Di-cuția asupra lui poate să aibă caracterul obstrucției, dacă partidele opoziționiste vor pune în practică amenințările lor.

Despre sufragiul universal nu se face nici o amintire.

Boala Majestății Sale. De nou s'a lățit svonul unei preținse boli a M. Sale împăratului, de astădată în clipile vesele ale anului nou, și știrea aceasta a atins încâtva dispoziția publicului vienez. Pe deasupra faptul că M. Sa nu s'a mișcat toată ziua din Schönbrunn încă marea îngrijorarea. Târziu spre seară a fost dat un comunicat oficios, în care se spunca că M. Sa are un gutu ai ușor dar fără însemnătate, care nu-i alterează întru nimic buna dispoziție. Ingrijirea medicului de curte — care o duce aproape de excers naturală, avînd în vedere vrista înaintată a M. Sale.

Anul nou în politică. Ca de obicei, ziua întâi a noului an a fost prilej pentru declarații politice. Au făcut declarații ministrul-președinte, președintele camerei deputaților, Kossuth, contele Batthányi și ceilalți șefi de partid.

Fără îndoială, cu mai multă impaciență au fost așteptate declarațiile ministrului-președinte Khuen-Héderváry. Cei ce se așteptau însă la senzații au rămas desamăgiți. Contele Khuen-Héderváry, răspunzând felicitărilor partidului guvernamental, a răspuns în termeni generali, stăruind asupra necesității ca partidul să rămână unit. A declarat apoi că una dintre cele mai importante probleme ale viitorului e modernizarea instituțiilor de stat.

„Ca să putem realiza această problemă — a continuat apoi — e necesar ca națiunea să trăiască în înțelegere cu Rege, și să fie pace între naționalitățile și confesiunile din țară, precum și între Ungaria și Austria.“

Perczel Dezső, președintele partidului guvernamental, răspunzând felicitărilor, și-a exprimat dorința ca partidul să fie conștuit de datoria ce i-o impune învingerea strălucită dela alegerile parlamentare și să nu înfrîngă niciodată solidaritatea.

Berzeviczy Albert, președintele Camerei, a rugat majoritatea să nu-l lipsiască nici pe viitor de încrederea ei.

Kossuth Ferencz, răspunzând felicitărilor partidului său și-a exprimat bucuria că anul nou a găsit partidul său solidar și a regretat că în fața partidului guvernamental unitar, se găsește o opoziție parlamentară divizată în atâtea fracțiuni.

E interesant că în discursul de felicitare, deputatul Hamersberg László a accentuat necesitatea ca partidul pe viitor să desfășure o activitate politică mai intensivă, fiindcă „majoritatea națiunii nu ne-a părăsit numai fiindcă au fost mari corupțiile și volnicia administrativă“.

Contele Batthányi, care în absența președintelui Justh a primit el felicitările partidului justhist, a fost mai scurt. A declarat că partidul va lupta fără șovăire, pentru principiile programului justhist.

Fabrică de parchete,

Cluj—Kolozsvár.

Fabrichează orice parchete din sterjar și carpen pe fond de asfalt.

Lucrari de cherestrea in orice mărimă, în lemn de stejar, carpen și brad.

Primește prelucrarea completă a dusumelelor.

Ziaristii și partidul.

— De un vechiu ziarist. —

La consfătuirea comitetului național în Buda-
pesta aflăm că s'a dat, deosebită atențiune și tag-
mei noastre a gazetarilor. Ni-s'a făcut deosebita
onoare de a fi puși în discuțiune fiecare perso-
nal. S'a găsit că cutare e lipsit de cuviință, altul
încr-zut, altul fără talent și toți niște existențe
naufagiante și indisciplinabile, ca i au săvârșit
crima de lesă-partid. Tinerii aceștia au avut îndrăzneala să critice partidul să critice pe condu-
cători, să facă mustrări unor oameni cu situații
morale și (mai ales) materiale, cu rosturi așezate,
până când ei sânt niște oameni fără nici un pre-
stigiu moral, fără așezământ și nu reprezintă nici
un capital moral sau material. Niște băieți, ni-
ște neisprăviți și înfumurați, fără nici o diplomă
și fără rădăcini, azi aici mâne colo, și-au luat la
purta năsul, au dat frâu liber condeiului abu-
zând de el și au luat-o razna, mănjind pe toți,
dărîmând și zdrobind autorități și reputații stabi-
lite de mult. Asta-i o stare de nesuferit, e anar-
hie. Băiețiăștia trebuiesc puși la respect. »Re-
glementarea *Tribunii* nu a fost în fond decât
reglementarea acestor elemente »refractare» și
»turbulente».

Puțin înainte, în numărul dela 15 Decembrie
apăruse în răposata *Luptă* un articol intitulat
»Răfuială cu câțiva domni» care oglindea exact
aceleas sentimente pentru gazetari. Se spuneau
acolo lucruri de aceste:

»Să spunem franc, fără să pricinuim supărări
ambitunilor vătămate — că nici când nu a fost
atât de mizerabilă, rea și necultă gazetăria ro-
mânească din Ardeal ca astăzi, când la *Tribu-
na...* etc.

În altă parte spune că »gazetarii noștri în mare
parte sânt oameni fără de talent, arare ori alii
între ei energii echilibrate, talente de scriitori și
cugetători serioși» iar mai jos se zice că în ga-
zetăria noastră găsești »comisvoiajori, oficanți de
bancă, studenți fără de diplomă și talent» apoi
ziaristii noștri sânt »vaporosi tineri cari în loc să
fi câștigat diplome de avocat și profesor... dar
ajunge. Articolul e a iscălit *Un independent* și
venise deci nu din redacție (care nu credem că
s'ar fi insultat în așa chip singură). Din parte-mi
sânt convins că articolul venea din peana vre-
unuia din onorabili noștri fruntași pentru că ex-
prima cu desăvârșire aceleas vederi ca acele cari
s'am rostit cu două-trei zile pe urmă la consfă-
tuirea din Budapesta.

În alte cuvinte diatribele și epitetele grațioase
de mai sus exprimă felul cum ne privesc domnii
fruntași ai partidului pe noi, ziaristi lor.

Am rămas foarte liniștit în fața acestor atacuri
Noi ziaristi am cunoscut de mult sentimentele
onorabilor domni fruntași față cu noi. Dacă le
fixăm aici pe hârtie, sânt menite să fie cunoscute
și de public.

Câtă vreme noiăștia »fără diplome», »func-
ționarii de bancă» și »comis-voiajori» am susțin-
nut din răsuferință pe acești domni, i-am laudat și
le-am proslăvit în ceruri orice discurs banal la
banchete, câtă vreme le-am înregistrat cu însufle-
țire orice hârtiuță de zece zloți »jertfită pe alta-
rul neamului oropsit», nimeni dintre ei nu ne-a
întrebat de diplomă, de ocupațiile precedente și
de pregătirea noastră. Ba adesea primeam câte o
laudă, câte o încurajare. Cutare articol a fost »ad-
mirabil», cutare băiat e »cu viitor frumos» erau
harnici și desioinici. Acum? niște »studenți fără
diplomă și talent», niște naufragiați. Pentru ce
n'au venit domnii aceștia, să ne întrebe de di-
plome și de talent, pe atunci când îi laudam?
Pentru ce nu ne-au contestat atunci dreptul de a
emite o judecată, de a avea o părere despre frun-
tașii și despre politica noastră? Câtă vreme eram
laudătorii lor, câtă vreme îi proiectam în fața opi-
niei publice ca pe niște eroi naționali, ca pe ade-
vărate figuri titanice din mitologie, aveam acest
drept de a judeca lucrurile și oamenii, nimeni nu
ni-l contesta ba ni-se recunoștea că îi exercităm
cu talent și competență. Acum când îndrăznim
să avem și altă părere decât favorabilă despre ei
și despre faptele lor, sântem niște »inculți», acum
ni-se ră-colesc diplomele și examele netrecute.
Dar dacă am fi făcut unul sau două examene
mai mult, dacă aveam diploma ne pretăceam imed-
diat în băieți »culți» și domnii fruntași ne recu-

noșteau competența de a-i — critica și osândi?
De sigur nici atunci nu ne ar fi recunoscut-o
cum nici azi nu ne-o recunosc.

Dar să cercetăm odată care ar fi datoria par-
tidului față cu lipsa noastră de pregătire și cul-
tură.

Noiăștia »funcționarii de bancă» și studenți,
»fără diploma» și talent» sântem foarte modești și
smerți. Recunoștem cu multă supunere că în-
tr'ade-ăr sântem aproape toți băieți fără di-
plome și cam inculți. Mulți din noi, ba chiar
nici unul nu s'a pregătit ca să ajungă gazetar,
ci unul avocat, altul profesor, altul funcționar de
bancă

Întrebăm însă pe onorații fruntași ai partidului,
pe onoratul club național dacă el s'a îngrijit
vie-odată de cultura gazetarilor săi? Importanța
presei în lupta politică, dar mai ales în luptă
națională, e prea »preciată decât să o mai spun din
nou. Ei, dară toți o recunosc, oare pentru ce
domnii deputați și membri ai comitetului nu
si-au zis odată: uite aici un băiat care ar
putea teși un ziarist bun, dacă s'ar cultiva, hai
să-i dăm pe un an doi o bursă să studieze is-
torie sau economie politică, sau sociologie, să
studieze chestiunile naționale, etc ca să avem un
ziarist pregătit. *Nici odată nimeni nu a zis nici
nu a gândit măcar asta dintre onorații conducă-
tori naționali!*

Să nu mi răspundă nimeni că partidul nu are
mijloace pentru asta.

Cum? pentru a forma câțiva noi ziaristi (chestie
de câteva mii de coroane) nu are bani, iar pen-
tru a înființa un nou ziar (chestie de zeci de
mii de coroane) are? Ce scop urmărește parti-
dul cu noul ziar? De sigur, veți răspunde,
să facă un ziar mai bun, superior *»Tri-
bunii*, care nu i mai convine. Ei bine, dacă vrei
să faci un ziar cu adevărat nou, un ziar care să
însemneze un pas înainte, un progres în presa
noastră, vrei să i faci tot cu ziaristii vechi, cari
singur ai recunoscut că sânt inculți și incapa-
bili?

Una din două: sau vei forma întâi ziaristi
noi și superiori celor vechi și atunci trebuie să
amâni înființarea lui, sau îl vei forma cu elemen-
tele vechi și atunci el nu va putea fi superior,
poate nici egal cu ziaele de până acum.

Dacă partidul vrea să facă într'adevăr un lu-
cru de folos pentru progresul presei noastre, el
ar trebui să renunțe la formarea noului ziar sau
să o amâne cu o jumătate de an sau un an și,
cu banii cruțați, ar trebui să trimită mai mulți
băieți să și formeze pregătire serioasă politică
și gazetărească. Iar când a eștia se vor întoarce,
atunci abea va putea pretinde că a făcut un ziar
superior.

Și numai atunci va dovedi că vrea sincer
progresul presei noastre. Alfel rezultatul noului
ziar va fi tot *»Lupta* veche scoasă sub un nou
nume.

Credem că lucrul acesta e evident pentru ori-
cine. Credeți însă că partidul va înțelege să se
supuie acestui raționament atât de simplu și con-
vingător? Nu, — și să vă spui pentru ce nu.
Pentru că domnii fruntași ai partidului nu au ne-
voie de un ziar bun și cu adevărat nou, pe ei
nu-i doare capul de progresele presei și de cul-
tura ziaristilor. Ceiace vor ei e cu totul altceva,
un lucru străin de menirea adevărată a unei prese
naționale; ei vor să aibă organe de laudă și
preamarire a scumpelor lor persoane.

Ei vor ziaristi cari să nu aibă decât superla-
tive de admirație și extaz pentru orice mică faptă,
orice gest al lor. Pentru ei gazetarii nu-s oameni
culți sau inculți, pregătiți sau nepregătiți, ci sânt
oameni cari îi laudă sau îi critică. Câtă vreme-
li laudă, sânt băieți buni și nimeni nu le cere
diploma care să le dovedească capacitatea de a
lauda, dar când îndrăznesc să critice, ei sânt în-
trabași de... examene.

Nu pentru a face un ziar mai bun ca *Tribuna*
va apare deci noul organ, ci pentru a face un
ziar care să laude și să admire pe domnii frun-
tași. Dacă *Tribuna*, călcându-și pe inimă și ne-
socotindu-și datoria de adevărat organ al inte-
reselor naționale, ar fi continuat să-i laude și să-i
admire, nu-i așa că noul ziar nu se năște?

Noul ziar răsare deci dintr'o necesitate perso-
nală și nu națională sau publică și înțel-gem
că necesitățile personale nu reclamă ziaristi mai
buni, mai instruiți și mai pregătiți, ci ziaristi su-

pusi, fără păreri proprii, la cari cultura și pre-
gătirea poate fi chiar un balast, o sarcină neplă-
cută, căci ea cerne mai bine valorile false și
adevărate și vede mai repede minciuna ce este
într'o acțiune sau într'o politică de suprafață și
de reclamă personală.

Iată, pentru ce onoratul comitet național nu
cheltuește pentru cultura noastră, a ziaristilor.
Aceasta-i cauza adevărată și nu lipsa de parate
cari s'au găsit patru ani de zile ca să se susție
Lupta și iată pentru ce *Lupta* a fost susținută
patru ani de zile deși era un scandal public și
iată pentru ce Brăuț a fost bun gazetar și a fost
tole at să stapânească ziarul partidului, să i scrie
și să apere comitetul, fără ca cineva să-l întrebe
dacă are diploma de casa II de liceu.

Și iată pentru ce onorat comitet național, noi
ziaristiăștia, zurbagii și neisprăviți, ne simțim
prea puțin atinși de criticele ce ni-s'au adus la
Budapesta. Pentru că dacă nu avem cultură și
diplome, avem totuș cel puțin o convingere, un
ideal pentru care suferim liniștit să fim călcați
în picioare de »fruntași». Pentru că nu v em să
tolerăm minciuna și aparentele false în politică
și refuzăm lefuri mari, plus cinstea de-a da mâna
cu toți »fruntași»... cu diplome, veniți din Șu-
turug la conferențele partidului sau comitetului.

Doar ne rămâne un singur sfat de dat celor
ce vor veni după noi în gazetărie. Tinerii noștri
cari veți avea dorința de-a vă face ziaristi, chib-
zuți bine fapta voastră nesocotită. Treceți-vă
examinele luați-vă diploma și faceți-vă avocați,
profesori, doctori, într'un cuvânt oameni de treabă,
nu însă ziaristi. Aveți ambiții, vreți să ajungeți
cunoscuți și apreciați? Orice cale vă duce mai
repede decât gazetăria. Faceți-vă »fruntași» și e
destul să iscăniți o convocare de cinci rinduri,
să roștiți patru propoziții încalcite și sforătoare
la un banchet, e destul să dați douăzeci de co-
roane pentru cutare scop public și numele vo-
stru se va tipări în toate gazetele. Dacă însă
veți scrie o sută, sau cinci sute de articole, veți
da tot ce aveți mai curat, sau mai bun în su-
fletul vostru, dacă veți aterne pe hîrtie sângele
inimii voastre — va fi totuș zadarnic. Nu veți fi
decât niște gazetari, fără diploma, inculți și fără
talent, cătei cari odată se mângăie și odată să
lovesc cu piciorul. Căci menirea voastră nu-i
decât de-a lauda, de a preamări și de-a crea eroi
și fruntași naționali, nu însă de-a fi singuri de
aceștia.

„Adaos” la „răsnetul” lui Șuluțu

sau

Cum discută un „președinte venerabil”?

De Dr. I. Lupaș.

III.

Di Șuluțu se laudă, că dânsul ar fi arătat
pentru întâiaș-dată, dela cine porcede ideia
înființării Asociației și ar fi atras atențiunea
asupra donațiunii făcute de Iancu, Balint și
Axente în folosul unei societăți literare ro-
mâne. Să restabilim și în punctul acesta ade-
vărul! Faptul acesta se cunoaște dintr'o epis-
tolă alui Aron Florian către Ioan Maiorescu
din 2 Mai 1852. Această epistolă o copiease
scriitorul acestor șire în vara anului 1907 dintre
manuscrisele Academiei Române și publice
părțile ei mai însemnate în nota 1) a capito-
lului, publicat în *»Tribuna»* din 4-17 Octom-
vrie 1909 pagina 4 coloana 2. Numai după
aceasta s'a trezit și di Șuluțu cu adaosul.

Ce privește chestia Friedjung, pe care di Ș.
a știut s'o exagereze atât de mult, mărturisesc
că învinuirile, făurite din aceasta chestie con-
tra mea, sânt tot atât de puțin fundate ca și
toate celelalte sporovăeli ale „venerabilului”.

Mai nainte de toate eu n'am avut intenția
de a scrie o *dare de seamă* despre cartea lui
Friedjung, ci am tradus numai paginile, în care
acesta caracteriza pe Iancu și în care nu este
nici o vorbă de „barbarie” sau de „jefuitor”
și alte vorbe slabe, ci se cuprind numai cu-
vinte juste și elogioase la adresa lui Iancu.
După părerea mea această caracterizare poate
să fie chiar mai temeinică decât cea din bro-
șura lui Șuluțu, căci Friedjung se vede, că a

cercetat bine arhivele din Viena și în un punct își întemeiază aserțiunile sale pe un raport al comisarului *Eduard Boch* trimis ministrului de interne *Alexandru Bach* în 5 Sept. 1849 sub Nr. 7272. Singur cuvântul dlui Șuluțu, pentru mine și pentru alți oameni cu judecată, nu poate fi suficient spre a răstrânge cuprinsul unui *raport oficial*. Dacă Friedjung la insistențele lui Șuluțu a răspuns prin cuvinte de politeță, aceasta nu era decât un lucru foarte firesc, căci marele învățat austriac *nu e nemeș din Cărpiniș*, care să injure într-o discuție științifică, cum a binevoit a face dl Șuluțu cu mine.

În legătură cu expectațiile sale triviale îmi aruncă și complimentul de „laș” și absolut „neputincios” de a studia documente istorice. Va înțelege ori-cine nerușinarea acestor acuzațiuni, dacă ține seamă de împrejurarea, că mie nu mi-a fost dată posibilitatea a străbate în arhivele explorate de Friedjung *ani îndelungași* și a controla *isvoarele lui istorice*. Că nu l-am certat pentru expresiunea „barbari”? Aceasta nu se cuprinde în șirele traduse de mine și publicate în Nr. 2 al „*Transilvaniei*” din 1909 pp. 116—117.

În alt număr al acestei reviste publicasem însă o serie de documente, cari arătau cum insurgenții au omorât pe un preot român, desbrăcându-l în pielea goală, lăsându-l afară într-o noapte de iarnă, udându-l cu apă să înghețe și tăindu-l apoi cu topoarele. Cred, că prin publicarea acestor documente s'a lămurit într'un mod îngrozitor, cine erau „barbarii” și astfel, din punct de vedere istoric, s'a restabilit adevărul mai bine decât prin zece răsurnete ale d-lui Șuluțu. Cu toate acestea d-sa susține, că eu n'aș fi în stare să studiez și să public documente. Frunzăriți, rogu-vă, anii din urmă ai „*Transilvaniei*” și veți vedea, cine a publicat documentele istorice, ce au apărut aci, în acești ani. Dl Șuluțu mă ceartă și pe motiv, că eu aș fi asemănat pe Friedjung cu celebrul istoriograf englez Macaulay. Iarăș un neadevăr! Eu n'aș fi putut să fac această asemănare și din simplul motiv, că nu am citit scrierile lui Macaulay, în afară de două mai mărunte. Iată ce am scris eu ca introducere la comunicarea „*Iancu în lumină străină*”:

„La sfârșitul anului 1908 a apărut vol. I. al scrierii: „*Österreich von 1848 bis 1860*”, alcătuită de istoriograf austriac *Il. Friedjung*, care se bucură azi de mare reputație științifică și, în privința puterii de a evoca trecutul și de a zugrăvi pătrunzător și fidel caracterele, a fost pus din partea unora alături de englezul Macaulay.”

Din aceste șire se vede clar, că dl Ș. sau nu înțelege ce cetește, sau înțelegând reproduce în mod alterat de intenția sa pătimase și de notoricitate reavoință.

Cu acestea cred, că aș fi lămurit în deajuns netemeinicia acuzelor cutezătoare ridicate de Șuluțu contra mea.

Ah, pardon! Încă nu le-am amintit pe toate, căci din șuluțasca poveste înainte mult mai este...

Deci materia famosa porro tractatur!

IV.

Dl Șuluțu afirmă, că cu aș fi spus o „minciună infamă”, despre polemica lui cu preotul Nicolae Băieșan din Munții apuseni și că aș fi fost de „rea credință” când am afirmat, că Barițiu i-a dat o „lecție pipărată”.

Să vedem cum stă lucrul și cu aceste afirmațiuni șuluțene?

În „*Gazeta Transilvaniei*” din 1908 d. Ș. a atacat în felul său *distins* și *nemeșesc* pe preotul *N. Băieșan*, sub titlul: „*Un popă mincinos și impertinent*”. Acest preot răspunde cu toată smerenia și cu cuviința lui în „*Tel. Rom.*” (Nr. 14 din 1909) și se întreabă mirat, că „oare acel domn, ce a iscălit tracta-

tul din vorbă, e identic cu Ilustritatea Sa Dl Iosif Sterca Șuluțu, președinte al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” (cuvântul *cultura* e subliniat de preotul N. Băieșan!)

Singură această întrebare cu sublinierea *atât de semnificativă* a cuvântului „*cultura*”, ar fi de ajuns pentru motivarea afirmațiunii mele, că bietul preot a rămas cu totul uluit de atacurile dlui Șuluțu, exprimându-și în cuvinte simple, dar mișcătoare mâhnirea, că în fruntea Asociațiunii stă un om ca domnul Șuluțu.

Dar în răspunsul numitului preot mai sânt și alte pasaje, pe cari Ș. le retace tocmai fiindcă ele arată în mod vădit, cât de îndreptățită era aserțiunea mea.

Iată acele pasaje reproduse în chip fragmentar:

„Preoțimea întreagă a desaprobat cu desăvârșire *tonul*, în care e scris tractatul din vorbă...”

„Dacă și în acest mod se face istorie, eu unul, care nu sânt istoric, nu pot spune altfel, decât, fie amândoi (dl Șuluțu și adv. Dr. L. Pop) pe deplin mulțumiți și liniștiți”.

„Scriitorul acestor șire are însă mângăierea satisfăcătoare în zisa poporului: *Neadevărul biruește dar nu trăiește și Adevărul biruit nu moare*”.

„Nu știu însă, ce ar zice din mormânt întâiul președinte al celei mai mari instituțiuni de *cultură* (aici cuvântul e subliniat iarăș de părintele Băieșan!) a neamului românesc din patrie... dacă ar ști și ar vedea, în ce *ton* (subliniat de N. B.) scrie urmașul său în prezidenția „Asociațiunii”.

Dl Ș. declară, că a rămas mulțumit cu acest răspuns. Dacă e așa, să fie sănătos!

Și acum ar fi rîndul, să zic și eu ca dl Ș.: „*Nunc venio ad fortissimum virum*”, fiindcă *mariorul classic*, care va vorbi în cele următoare este în adevăr un „*fortissimus vir*”, e însuș nemuritorul Gheorghe Barițiu, căruia dl Ș. n'ar fi vrednic nici să-i deslege curelele încălțămintelor.

Voi stăruia aici ceva mai mult asupra broșurii lui Barițiu, tipărită în *Sibiiu la 1 Martie 1892* și intitulată în mod nostim: *Criticele „istorice” ale lui Iosif (sic!) Sterca Șuluțu de Kerpenyes scărmanate*, fiindcă broșura aceasta o consider ca fiind foarte instructivă și neprețuită chiar pentru a cunoaște, în toată strălucirea și deplinătatea sa caracterul d-lui Șuluțu. Mărturisesc, că pentru mine 2 pagini scrise de Barițiu cuprind mai mult adevăr decât toate bazaconiile din memoriile lui Șuluțu. Astfel afirmațiunea d-lui Ș., că l-ar fi „desarmat pe Barițiu” o consider ca lipsită de orice temei serios. Dacă Barițiu n'a mai răspuns la replica lui Șuluțu, motivul îl găsește la pagina 18 a menționatei broșuri, unde B. vorbește foarte categoric, eternizând, ca un *memento* pentru toți cei viitori, următorul sfat: „Și de aci încolo las pe criticul (șc. Șuluțu!) pentru totdeauna în știrea lui Dumnezeu; *las și descendenților mei cu limbă de moarte*, ca nici unul să nu reflecteze nici odată la nici o *calomnie*, ce ar mai arunca dânsul în urma mea.”

Dr. B. BASIOTA medic
specialist în morburile femeiești.
Cluj-Kolozsvár, Str. Ferenc József No 6.
Consultațiuni între orele 8 — 10 a. m. 3—5 p. m.

Cum ne judecă cei ne preocupati?

În „*Noua Revistă Română*” dl Radulescu-Motru, profesor universitar din București publică un articol scurt dar foarte judicios despre campania ce se duce acum împotriva ziarului nostru. Ne bucurăm, că frații noștri, seduși pe un moment de o intrigă meschină pusă la cale cu un adevărat plan premeditat, încep să vadă clar prin păienjenitul acestei țesături de intrigă. Distinsul profesor universitar judecă foarte limpede și obiectiv procesul ce se face ziarului nostru și contribuie la orientarea opiniei publice din regat, care s'a căutat să fie cât mai mult mistificată, pentru a se putea pescui în turbure.

Iată ce spune dl Motru:

Ziarul românesc „*Tribuna*” din Arad este de câteva săptămâni ținta celor mai violente atacuri din partea organizațiunii partidului național român din Ungaria, precum și din partea unor publiciști politici de dincoace, din Regat.

Cu ce a păcătuit „*Tribuna*” ca să ajungă așa de oropsită?

Dl Aurel C. Popovici afirmă prin „*Gazeta Transilvaniei*”, din 2/15 Decembrie, că „*Tribuna*” ar intriga în contra partidului naționalist, vârlind îndoiala, bănuiala, neîncrederea, invidia și zavistia în rîndurile Românilor, pertru a slăbi tăria acestora în lupta lor cu Maghiarii. Și dl Aurel C. Popovici mai afirmă, că aceea ce face „*Tribuna*” astăzi nu este decât continuarea unei vechi intrigi care s'a mai urzit și înainte de către trădători în contra partidului național român!

Aceste afirmări ar fi foarte grave, dacă ar fi adevărate. Ne îndoim însă ca ele să fie adevărate. Temperamentul d-lui Aurel C. Popovici este prea impresionabil ca să poată tolera în mintea aceluiaș dl Aurel C. Popovici o judecată obiectivă. Apoi „*Tribuna*” deși se tipărește, ce-i drept, pe hârtie, — și hârtia suferă să se aștearnă pe ea orice fel de intrigă, — dar în fruntea comitetului său, „*Tribuna*” are pe Dr. N. Oncu, venerabilul bătrân care n'a părăsit până acum nici o clipă postul său, și care are nu numai temperament de luptător ci și caracter de luptător. Cât timp acest bătrân stă la postul său, „*Tribuna*” n'are trebuință să se apere de învinuirea de a face intrigă, ci adversarii săi au datoria să-și măsoare atacurile, sau să vină cu dovezi serioase.

Intrigă din partea „*Tribunei*” nu poate fi. Este foarte regretabil că acest cuvânt s'a tipărit în „*Gazeta Transilvaniei*”.

Cauza campaniei contra „*Tribunei*” trebuie căutată în alta parte. După părerea noastră ea este următoarea:

„*Tribuna*” a voit să fie un organ de publicitate care să sprijine ridicarea neamului întreg, și nu numai alcătuirile oficiale de partid. Redacțiunea acestui ziar și-a arogat dreptul să critice tot ce va găsi că nu este potrivit cu interesele superioare ale neamului. Dl Octavian Goga, cel mai de seamă talent din redacție, scria clar:

Cei cari
doresc: **mobile**

bune,
frumoase,
ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de
mobile
Szekely și Re
din Marosvásárhely,
(Plata Széchenyi 47).

La cerere urzescăm și în provinciile noastre colacție. La înțelegere aparte expediam franco în orice parte a Ardealului. Atelier de primul rang
— Mare asortiment de —
trusouri pentru mireși

»Viața noastră curge într-o matcă sărăcăcioasă, cu unde tulburi și adese urite, pe când gazetăria fără ochi și fără urechi cântă osanele și imnuri de mărire«. Și mai departe, despre rolul gazetarului conștient de misiunea sa, zice Goga;

»Mai multă severitate în interpretarea județii a situației, mai mult adevăr! În societatea noastră se vădesc în ultimul timp semne îmbucurătoare de a strivi ipocrizia tradițională, se ivesc personalități, cari au îndrăzneala cinstită de a smulge vălul de pe obrazul multor minciuni cuvicioase și de a privi viața în față, cu toată vitregia ei. Gazetăria trebuie să se atașeze acestor spirite critice, a căror activitate călăuzită de dorul îndreptării, nu poate da decât roade binefăcătoare căci adevărul ustură, dar vindecă«.

Această pretenție a »Tribunei« nu putea să nu producă o reacțiune.

Oameni politici, — cu situațiuni oficiale, — au fost jigniți în amorul lor propriu; gazetarii ceilalți, dela celelalte gazete, s'au simțit atinși și ei în demnitatea lor, — cum numai »Tribuna« servește neamului? ce fel? noi ceilalți gazetari încetăm să mai fim apostoli? — și toate aceste jigniri și protestări adunate la un loc au creat o atmosferă dușmănoasă »Tribunei«.

Bine înțeles, dușmănia nu putea să rămână pe terenul vieții gazetărești... Omul modern, gazetarul mai ales, când vrea să-și exprime necazul, nu stă în cadrul ieșit din împrejurări, ci iese la luptă cu formule mari și răsunătoare, de crezi că se prăpădește lumea! Așa și în cazul de față. Cei loviți de »Tribuna« au luat-o de sus: cu »intriga cea veche« și cu »trădarea de neam«!

Regretabil, foarte regretabil.

Ar fi însă și mai regretabil dacă redactorii »Tribunei« se vor intimidă și vor reveni la vechea ipocrizie, pe care ei au condamnat-o așa de bine prin peana lui Goga.

Dar cu criticele lor cei dela »Tribuna« vor provoca o criză în organizația politică a Românilor din Transilvania?

Se poate. Va fi o criză de creștere; criză sănătoasă, cum se întâmplă foarte des în viața popoarelor cari progresaază.

C. R.-M.

O »crimă« — cam tardivă.

Cu o zi înainte de faimoasa ședință a comitetului din Budapesta, răspunzând interviului dlui Maniu din »Gazeta Transilvaniei«, am atins în treacăt și o chestiune de distincție principială mai subtilă: raportul de idei în care stă partidul față de însăși ideea națională ce reprezintă. Și am spus ceace cu alte cuvinte spune și dl Motru în articolul său de azi: »Tribuna« a voit să fie un organ de publicitate care să sprijine ridicarea neamului întreg și nu numai alcătuirile oficiale de partid«. Ilustrând cu exemple luminoase din trecutul nostru politic mai recent, am dat expresie părerii noastre că și punctul de vedere de partid împins la extrem poate duce la absurd. Cine nu-și aduce aminte doar cum s'a inaugurat activitatea parlamentară la noi? Prin nobila îndrăsneală a »tinerilor oțeliți« de atunci, în frunte cu dl Aurel Vlad, care a încălcat falsele considerații ale unei solidarități în nelucrare și ale unei discipline de partid, care nu mai slujia adevăratelor interese naționale. Nu ni-am închipuit atunci, că vom furniza prin aceste păreri argumentul principal, »crima« cum o numește acum simpaticul »frunțaș dintre cei dintâi«, dl Dr. Valer Moldovan, într-un număr mai recent al »Gazetei« — pentru conferința comitetului care se ținea, chiar a doua zi, lată ce scrie frunțașu:

»Eu din parte-mi greșala, am putea zice crima cea mai de căpetenie a ziarului »Tribuna« o afiu tocmai în faptul, că a cercat în coloanele sale să facă propagandă (Red.) ca să se justifice această teorie primejdioasă«.

Iar teoria pentru care am făcut propagandă, sânt trei rînduri, citate, și acelea fals, de comitetul național și exploatare acum din nou de frunțașul, și după dovedirea lor de false.

N'avem să discutăm deci cu o patentă reacredință, pe care o dovedește frunțașul. Toate se pot restălmăci în lume. Nu-i trebuia nici frunțașului vre-o deosebită sofisterie să scoată din scrisul nostru, care urmărea cea mai dreaptă gândire »justificări« și alte năzbâtii, câte ne impută. A făcut-o comitetul național, de ce n'ar face-o frunțașul, care are cel mai bun prilej de a se scoate în evidență.

Acuza de altfel nu e nici măcar nouă. Când dl Dr Aurel Vlad, primise candidatura în Dobru, detractorii de azi ai »Tribunei« scriau în acelaș fel. Iată un specimen din »Gazeta Transilvaniei« (17 Mai 1903).

»Eu cred că se înșală toți cei ce în naivitatea lor vor crede că dl Dr. Aurel Vlad și semenii săi ar lupta pentru principii. Nu de principii se tratează la d-sa și soții d-sale în cazul de față, ci de cel mai irreverent oportunism, de o apostasie față de partidul și de o condamnată disprețuire și încălcare a hotărîrilor conferențelor noastre naționale. Exemplul ce-l dă Dr. Vlad este atît de demoralizator, încît merită a fi înfierat după cuviință. Unde vom ajuage, ce se va alege din uoi și din luptele noastre, dacă azi unul mine altul va deserta dela steagul partidului, ai cărui membri trebuie să fie cu cinste și respect față cu decisiile luate de reprezentanții lui? Aceasta să fie oare »idealul« ce-l urmărește generația mai tinără, care poartă vecinic pe buze cuvîntul de ordine: acțiune?»

Vedeți, dar că pretutindeni ieste vorba de partidul, pe care-l luaseră atunci în arendă alți »frunțași« cari rostiau verdicte și osănde în numele ideii de partid. Dl Branîșce a fost chiar și mai precis în formularea acuzei împotriva dlui Vlad și a curentului activist. El spunea, ai-doma ce ni-se spune nouă azi: că acțiunea d-lui Vlad, este o justificare a dezertorilor Șerban de Voila și Muntean din Orăștie«.

Va să zică nimic nou sub soare. Frunțașul din Turda nu care cumva să creadă că a inventat praful de pușcă. Nu. Înțelepți de seama d-sale s'au găsit și înainte de d-sa.

Dar întrebăm, nu este destul de luminos cazul spre a arăta unde te poate duce une-ori un cult exagerat al ideii de partid? La acest caz ni-am referit, când am spus că »pot veni situații când ca și în cazul menționat, ideea națională are nevoie de a fi susținută chiar contra partidului cari nu mai este în consonanță cu ea.« Ni-am adus aminte de ilaritatea ce o stărnă pe vremuri dl Branîșce, cu articolele d-sale în care și după ce se aleseseră cei opt deputați, d-sa »stînd pe baza continuității de drept a partidului« nu voia să recunoască legitimitatea stărilor noi de lucruri, cari adevărat că erau cerute de cele mai bine pricepute interese naționale, dar călcaseră disciplina și solidaritatea de partid, care este principialul. Și norocul, că i-se oferise și d-sale un cerc altfel am fi ajuns ca partidul național român să fie azi — dl Branîște!

În articolul dlui Dr. Valer Moldovan, asupra gramaticii și stilului căruia ar fi multe de zis, s'a strecurat o minunată greșală de tipar. Vorbînd despre hotărîrea comitetului în contra noastră, scrie: »Dar atît e cert, că (hotărîrea aceasta) a fost extrem de necesară pentru reslăbirea disciplinei partidului«. Să se știe că sântem de acord cu dl Valer. A fost într'adevăr o »reslăbire« și nu o restabilire a disciplinei. Tot știe mai bine uneori corectorul ca — redactorul!

Cine-i vinovatul?

D. Goldiș, directorul viitorului ziar din Arad s'a adresat cătră toți colaboratorii noștri cu »oferte în plus« ca să-i angajeze la ziarul d-sale. Observăm, că a fost refuzat de toți, până la unul! Dar, e la loc aci să repetăm întrebarea: Cine e dar vinovatul? N'o fi de vină doar hîrtia, pe care se tipărește »Tribuna«?

Lucruri frumoase din Oravița-montană.

— Cantina școlară. —

Fîind la noi Românii din Ungaria și Transilvania, prea puțin cunoscute »Cantinele școlare« cu influințele lor binefăcătoare ce le au asupra copiilor, și crezând a fi chestia lor de un interes vital general, descriu aci »Cantina școlară« dela noi din Oravița-montană.

1. Ce ne a îndemnat s'o înființăm? Orașelul nostru, după cum li arată și numele e comună montană, răstirată — ca toate comunele montane, — prin văi, pe d-aluri, pe coaste și are strade puține, dar lungi; o stradă principală lungă de 3 km. și alte două strade tot așa de lungi. Școala e zidită jos, la începutul stradelor, iar școlarii, cari cercetează școala noastră confesională, locuiesc — mare parte — la 2 și 3 km. departe de școală, din care cauză sânt silși, a str și peste ameză la școală. Și cum, 70%, dintre școlarii noștri sânt copii săraci, o ducem rău foarte rău mai vîrtos în timp de iarnă, umbliind la școală și... mîncînd tot pîne goală. Știind, că de îmbrăcăminte călduroasă pentru copii lor se îngrijesc și părinții cei săraci, mai mult decît de mîncare călduță și nutritoare, comitetul nostru parohial la propunerea președintelui: Dr. Petru Cornean, a decis înființarea »Cantinei școlare« la care să capete prînz gratuit toți acei școlari, cari locuiesc departe de școală, precum și cei săraci, cari locuiesc mai aproape. În scopul acesta s'a întreprins și o colecție între credincioșii noștri. Colecția a succes pe deplin și a făcut posibilă imediată deschiderea a »Cantinei școlare«, unde beneficiază de prînz (cald și nutritor), deja 30 de copii.

2. Cum e aranjată Cantina școlară? Deocamdata »Cantina« se ține într'o casă particulară în apropierea școlii. Avem o chibrită destul de spațioasă, cu 3 ferestre. Cei 30 copii sed la două mese lungi de câte 3 m. adică 14 la o latură, 14 la alta iar 2 în fruntea meselor. Fiecare își are locul său anumit. Mesele sânt acoperite cu pînză curată. Fiecare copil are 1 fa furie, 1 lingură, 1 cuțit, 1 furculiță și 1 pîhar. Copii sed pe scaune lungi (avînt).

3. Cum se așează copiii la masă? La orele 11 și 1/2 conduce învățătorul pe școlari, în rînd 2 cu 2, la Cantină. Ajungînd acolo, li așteaptă masa întinsa în curățenie exemplară și o treacă lungă cu apă călduță și cu săpun și 6 ștergere curate, iar copiii după ce și depun paltoanele, își spală mîinile. După această spălare, se așează fiecare la masa, la locul său. Învățătorul le spune cum să se comporte la masă.

4. Cum mîncă și ce mîncă? După ce s'a pus mîna pe așezare în farfurii, se scoală toți în picioare și zic împreună cu învățătorul »Rugăciunea Domnului«. Toți mîncă încet și frumos sub supravegherea învățătorului. Nu vorbesc, nu rîd, iar învățătorul le arată cum să mîncească, folosindu se de recvisitele ce le au la îndemînă. Două femei, văduve sărace, dar cinstite și curate, servitoarele școlii și tot odată »buătărese« sub supravegherea mai multor dame — mai adese ori sub supravegherea doamnei vîd. Așa Dr. An — fierb și împart mîncarea la copii.

Fiecare copil capătă: o pituță și o farfurie de zarzavat cu carne pe d'asupra (în post, Vinerea mîncare de post, dar' direasă bine cu unt de lemn) Celor ce vor, li se servește și a doua oară, așa că e exclus, ca să rămînă vr'unul din ei fîmînd.

Prînzul durează cel mult o oră, adică până la 12 și jumătate. După ce sânt gata toți, la comanda învățătorului se scoală toți și zic »Rugăciunea după mîncare«: Doamne bune îndurate, din cerească Ți bunătate... închinînd cu cererea: Doamne! dă sănătate tuturor celor ce poartă grijă de prînzul nostru u... Așol se întorc tot sub conducerea învățătorului la școală — care în absența lor a fost bine aerisită — și acolo așteaptă în liniște prelegera de după ameză.

Ei, și cât costă așa un prînz? Înimile nobile, cari își vor fi puș și a-asta într-o bare, le răspund ră: puțin, maximul 5 cor. așa că din suma de 456 cor., care o avem și biserica în colecție — și o vom încasa în rate (lunare), sperăm să putem da prînz de nouăzeci de ori.

Și dacă socotim, că într'o Cantină școlară li să alină copiilor săraci nu numai foamea cea trî-

pească și foamea cea sufletească prin dedarea lor la curățenie, religiozitate, rânduială și purtare cavilicioasă «de om» în și afară de școală, la jocurile lor și la «masa» lor; copii aceștia se pot numi fericiți căci prin «Cantina școlară» câștiga bunuri ce nu se vor putea lua de-a câștig, bucurii, pentru cari mărinimosii sârjatori ai «Cantinelor școlare» sânt vrednici de feriți: «Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este la Ceruri». — Da, atât așa lucrăm noi în O. viața montană. Intelectualii noștri vorbesc — ajutorul lui Dumnezeu — prin fapte noble. În cari în ea se întrece unul pe altul, așa că și sfârșitul vor putea lua exemplu de la noi în... iubirea de aproapele arătată nu prin... vorbe, ci prin fapte umane — Acestor nobili binefăcători, le pufiesc — în numele celor trezici de copii săraci, dar și din parte mi ca părintele lor sufletec — Să batorii fericiți și la mulți ani! **Gheorghe Lipovanu.**
învățător ort. rom.

Offări din greu.

Un domn din Cluj, cu numele Andrei Barna, oftează iară într'un articol apărut în ziarul imperializmului maghiar E atâta resemnare în acest articol, că cetindul-și face impresia omului, care abize de-o ideie oare-care, simțind imposibilitatea realizării ei.

E o mică tânguire asupra liberalizmului unguresc, care tânguire provine din studiarea noii proiect de lege al ministrului român Spiru Haret, referitor la școlile particulare din România.

Compară stările învățământului din amândouă țările și arată spiritul național, care cere să-l introducă, prin proiectul său, d. ministru Haret în învățământul particular de dincolo. Sub această generalitate se ascunde însă durerea pentru soarta școlilor diferitelor colonii ungurești din România. Se vor romaniza toți ungurii din România, infiltrându-se în ei de mi i copii spiritul național românesc. Aici e primejdia! Și când statul român se îngrijește în felul acesta de școlile străine — în Ungaria se dă libertate deplină învățământului particular, — confesional.

În comparațiile ce le face, mai nimic nou. E aceeași poveste veche despre liberalismul unguresc și despre reacționarismul românesc față de conaționalități. Se uită însă totdeauna marea deosebire între un stat național și înt e un stat poliglot! — Și cu toate acestea, este lucru dovedit, că școlile ungurești din România se bucură de mai mare libertate, decât cele românești din Ungaria, iar România e stat național. La ce visează oare cei dela »B. H.:

De încheiere dă următoarele:

»Dacă am asemenea dispozițiile referitoare la școlile confesionale din România, cu autonomia naționalităților dela noi pe teren școlastic, ar deveni evident, că școlile naționalităților, nu numai că nu sânt în serviciul culturii ungurești, dar atentează direct la viața culturii naționale ungurești».

Teribil!

Inregistram articolul nu ca să intrăm în polemică cu iubitorii dela B. H. ci ca să arătăm o stare sufletească aparte.

Căci este ceva nou în acest articol. Lipsește abuzul arătarea modalității de a face și Ungaria asemenea României. Nu se mai dau sfaturi guvernului, pentru maghiarizarea școlilor naționale. Dar aceste sânt sub nițelese.

Nu e o recunoaștere directă a imposibilității maghiarizării, dar se vede că constatările sânt ale unui om resemnat, care având puțină credință în schimbarea sorții, se mulțumește cu înregistrarea proiectului adus într'un stat național, după care oftează din greu!

INFORMATIUNI.

ARAD, 2 Ianuarie n. 1911.

† Tata Ivan.

Un amic al foii noastre ne scrie din Sibiu următoarele rânduri despre regretatul notar Ioan Ivan din Gurarâului, a cărui moarte am anunțat-o și noi: „La poalele romantice ale munților mărgineni, în frunța comună Gurarâului, s'a stins una din cele mai rare figuri ale acestei încântătoare regiuni, notarul Ivan, sau *Tata Ivan*, cum îi zicea toată lumea. În analele istoriei numele lui desigur n'a fost scris cu litere de aur, căci fiecare își face datoria în cercul puterilor sale, dar, în schimb, în inimile celor ce l-au cunoscut numele tatii Ivan va deștepta eterne ecouri. Căci sânt oameni, pe cari îi regretă pentru manifestările lor publice și sânt, suflete, pe cari le iubești pentru însușirile lor intime și adânc omenești, iar din acest punct de vedere n'a fost un om mai popular pe văile și prin munții aceștia ca *Tata Ivan*. De-o exuberantă sănătate și înzestrat cu cea mai senină inteligență, el a fost expresia cea mai reală a prototipului de român „mărginean”. Toată atmosfera proaspătă a brădetului, întreg albastrul cerului de-aici, toată vioiciunea, cu cântec, cu dragoste, cu joc, erau intrupate în firea lui. În înfățișarea lui, în sonoritatea glasului, în strălucirea ochilor avea ceva de cuceritor. Pe unde pășea el se făcea lumină, se desgliețau sufletele și nu era decât tinerețe și „curaj”. Întrebați pe prietenii lui, cari l-au văzut muncind; întrebați seriile de tineri, cari îi ziceau „tată” și se uitau la el ca la un zău; întrebați munții cei plini de chioțele lui; sau întrebați poporul, în amintirea căruia a rămas ca o legendă și veți vedea, că rar se găsec bărbați, cari în cercul lor s'au împărtășit atâta farmec individual și atâta pasiune de viață, ca acest părinte ideal, care ne-a părăsit. Orfanii lui, copii adoptivi, cei de-aproape și cei împărtășiați pe la cele patru vânturi, îl plâng nemângăiați.

Impărțirea hainelor de Crăciun la elevii și elevele sărace dela școlile române din Arad va avea loc Joi, la orele 11 a. m., în școala centrală româno-ască din loc, sala de învățământ a dlui Iosif Moldovan.

La serbarea aceasta, organizată de »Reuniunea femeilor române din Arad și provincie» și de comitetul parohial, sânt invitați toți cei ce vor să contribuie prin prezența lor la bucuria și ajutorarea celor săraci.

— **Revelionul.** Comitetul de tineri, din Arad, sub președinția dlui Dr. Cornel Iancu va aranja în seara de Revelion (Silvestru) o frumoasă petrecere cu cină comună precedată de o producție muzicală și teatrală.

Vor cânta, corul mixt al Asociației sub conducerea d-lui Trifu Lugoian și corul bărbătesc sub conducerea d-lui Constantin Savu. Între coruri se va juca o scurtă farsă de Cou-teline, d-na și dl Popescu localizată de G. Ranetti, — cu concursul d-nei Marilina Bocu, d-rei Silvia Dimitrescu și a d-lor și Dr. Roxin Iuliu Giurgiu.

Va urma apoi dans. Petrecerea va avea loc în sala Hotelului Central. Comitetul aranjator roagă publicul din Arad și provincie, a considera aceasta drept invitație cum, invitații speciale nu se vor face.

— **Prea S S dl Dr. E. Miron Cristea** pentru tinerime. Dormici de a ne lărgi orizontul îngust al vederilor noastre prin studiul instituțiilor economice și culturale ale altor popoare am hotărât să trecem marginele patriei noastre.

În acest scop am înființat — la încurajarea, îndemnarea și sfatură părintească a bunului nostru ahiereu — o tovarășe școlară, din care să ajutăm pe colegii noștri lipsiți de mijloace a în-

treprinde împreună o călătorie la expoziția internațională, care se va aranja la Roma, lașgulul neamului nostru, patria artei și a poeziei.

Să descindem pe a ei pământ fertil pe care Pronia d'vine și a revărsat toate grațiile sale. Să privim cerul pururea albastru, care a răpă genul nemuritorului Danie spre cele dincolo de albastrime să ascultăm saltul părailor gurale, îmbrășate de munții fanici cu cypri tusti și seroși, cu praturi totdeauna verzi, de unde răsărit romanticismul evului mediu. Să dăm liber fantaziei juvenile pe câmpul lui Marte, câmpul sfaturilor de unde se hotăra soarta popoarelor. Să admirăm măreția minții omenești întrupată în zidurile, sculpturile și picturile de vednica artă. Și apoi astfel adapați la izvorul cel viu al frumuseților din lume și oțeliți în convăgerea despre istoria lupoșcei, să împlinim obligațiile juste ce ni le păstrează bătrânii noștri în inimile lor.

Ștăpănul nostru Prea S S dl Dr. E. Miron Cristea înt ezărind dintru început neprățulul tot al unei asemenea excursii, ațum se poarteză în frunța corăbiei tinereții căruțându-o cu dibăcie spre farul ce va să lumina înțelegerea. Iamă sa călădă, care pentru orice hestorie culturală — fie acasta oricât de modestă — totdeauna s'a știut înfiacără, a binevoit a-și arăta din nou iubirea cătră tinerimea Institutului nostru teologic daruind 10 cor pe seama tovarășel noastre școlare drept răscumpărare a feictărilor de Anul nou.

Când venim cu bucuria fiului recunoscător și aducem omagiul nostru de mulțumire Paștelui nostru și să d'ne pleăm înaintea acestei drept ce binecuvântă totdeauna cu plin, spre am că acest semn va deschide inimile darnice.

Contribuțiile marțimoase să se adreseze or ven. Consistoriul diezazat orl internat. la teologic. **Elevii Institutului teologic.**

— **Un episod al revoltelor din Persia.** Un ziar englez din Londra povestește o scenă din rescoalele persiane, după informațiunile unui martor ocular. Un misionar Fodaro Archibald care trăiește de ani de zile pe stepele locuite de beduini, din partea stângă a Iordanului, umblând zilele trecute prin Ierusalim a avut parte să asiste la revolta din Kerak.

Aici ajunseser în 3 Decembrie cu o ceată de turiști și ziua următoare a plecat la șerif ca să ceară o escortă militară pentru excursioniști. În vreme ce el se întreținea cu șeriful au sosit doi beduini pe cari șeful districtului i-a făcut într'o clipă una cu pământul. Acesta a fost semnalul de alarmă, căci cei doi erau olăcarii cetelor revoltate. Dimineața următoare cete de beduini înarmați au pătruns pe toate ulițele orașului și au dat asalt palatului în care locuia șeriful și au devastat tot, furând din casa guvernială 300,000 franci destinați pentru o expediție contra revoltaților. Șeriful travestit în haine de cerșitor a încercat să scape cu fuga, dar l'au recunoscut și l'au ajuns aceeaș soartă ca pe cei doi olăcari. Capii revoltei alergau pe străzi călari, în mâni cu facile aprinse și strigând mulțimei:

Treceți totul prin foc și sabie. Să nu cruțați pe nimeni afară de ovrei și creștini!

Revoltați au măcelărit întreagă garda spitalului împreună cu bolnavii, iar la plecare au dat foc orașului care a ars până în temelii.

— **Furt în biserică din Brașov.** Cum în »Gaz. Tr.» Asă noapte (Sâmbătă) s'a săvârșit un îndrăzneț furt la biserică »Sf. Treime» din Șcheiu. Hoții — se presupune că sânt doi, — după ce au pătruns în curtea bisericii, au spart mai întâi șopronul de lemne al școlii, de unde au luat un topor, cu care au rupt apoi zăvorul dela ușa din afară a bisericii, și cea care conduce din tindă în odala bisericii. Patrundând în biserică au spart și scrinul episcopilor, de unde au furat peste 400 coroane; de banii mărunți nu s'au atins. Furtul a fost observat deja azi dimineață după orele 5. Doi inși, cari sânt susționați că el ar fi săvârșit furtul, au fost deja arestați.

— **Goana contra tricolorului.** Din Ohaba ni-se scrie: Cu ocaziunea alegerilor dietale, când și-a ținut dl deputat Dr. Șer-

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură,
Arad, vis à-vis cu casa comitatului.
Palatul Fischer Euz. Poarta II.
Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

ban, vorbirea de program în Șinca-Veche și satele din cerc, au ieșit înaintea domnilor banderii de călăreți. Unii erau încinși cu brîuri de tricolor. La întrebarea jandarmilor că cine sînt aceia, a fost arătat Ion I. Roșca june din Ohaba, care a fost pârît la pretură. Pretura din Șercaia cu sentința de sub Nr. 1029 910 a pedepsit pe numitul cu 15 zile închisoare, pedeapsă principală și 25 coroane pedeapsă laterală, pentru că a avut la grumazi («nyakába akasztott») colorile nației române.

— **Recensămîntul.** Citim în »Neue Freie Presse« din 28 Decembrie următoarea telegramă:

»Consistorul mitropolitan greco-catolic din Lemberg a impus în opoziție cu instrucțiunile privitoare la recensămînt cuprinse în ordinul prezidiului guvernial către prefecturi clerului rutean însărcinarea să supravegheze sever în fiecare parohie activitatea comisariilor de recensămînt pentru ca să se introducă în coalele de recensămînt la toți Rutenii greco-catolici și la toți servitorii și lucrătorii în serviciul Polonilor limba de conservare ruteană. Parohilor ruteni și substituiților lor li s'a ordonat strict să supravegheze person l'întroducerile.»

Nu s'ar putea face oare acelaș lucru și la noi?

— **Român premiat în strălățate.** N-știe scrie: La examenul dat de obștii cari au cercetat școala de cântec »Ter di quatu« din Roma, primul premiu l-a obținut tenentele române Lupu Băls din Tecuci (România) reg. de roșiori 6. Felicitare noastre.

— **O pretinsă fotografie a dlui Goga** e publicată în numărul de Anul Nou catolic al revistei ungurești »Vasá napl Uj ág«, din prilejul aniversării dlui Goga la soțetatea literară Pesti. Dl Goga n-ê infășăat într-un mod aproape de necunoscut. În acelaș număr al revistei se publică și fotografia mitropolitului Meșau, care e însă bine reușită.

— **Autorul scrisorilor din Sibiu.** Primim următoarele spre publicare: Declarație. Fiindcă mai mulți domni din Sibiu presupun că eu sunt autorul sau inspiratorul scrisorilor din Sibiu, cari apar sub diferite pseudonime în »Tribuna«, țin să declar că n'am avut nici în clin nici în mîneacă cu ele. Prea multele mele ocupații, chiar dacă aș vrea, nu mi-ar permite să mă îndeletnicesc cu asemenea informații glumete. Sînt bun bucuros dacă reușesc să mă acord de multe angajamente ce le-am luat asupra mea. Rog deci atât pe prietenii cât și pe adversarii mei să mă elimineze din combinațiile lor și să caute a descoperi pe autorul scrisorilor din Sibiu în altcineva. De vor reuși, le voi fi și eu mulțumitor, căci mă vor scăpa de multe priviri înșepate. Sibiu, 31 Decembrie 1910. Oct. C. Tăslăuanu.

— **Moștenitorul Serbiei la Budapesta.** Cu trenul accelerat dela amiază a sosit Sambărită trecută la Budapesta moștenitorul Serbiei, însoțit de doi demnitari îmbrăcați civil. La gară l-au așteptat membrii legației sîrbești din Budapesta și de aici moștenitorul a luat o trăsură și a plecat împreună cu însoțitorii săi prin oraș. Seara cu trenul accelerat al societății de miazăzi a plecat spre Riviera, unde va petrece până de primăvară.

— **O surpriză de Crăciun.** În seara Crăciunului catolic scăpase un urs din curtea cazărmii de infanterie din Folkestone și de atunci nu i-au mai dat de urmă. Soldații după cât se vede au prins la chef și nu l-au uitat nici pe bietul urs din combinație, iar când grogul a început să-ș facă efectul, a rupt grătajul cuștei și a luat o la plimbare prin oraș pricinuind o surpriză nu tocmai plăcută pentru pașnicii locuitori. Soldații s'au răspândit ca potîrnichile prin toate părțile doar fi vor da de urmă, dar nu l'au mai găsit. Joiă trecută un copilaș ieșind pe o potecă

dosnică din pădure la o cotitură l-a ieșit ursul din hațis pe două labe.

Biatul a leșinat de spaimă, dar dihania fiind bînda s'a apucat să-l lingă pe mîni și pe obraz.

Cînd s'a venit în fire a luat-o la goană și nu s'a oprit pînă în oraș unde a oprit soldaților despre păștia din pădure. Aceștia s'au luat călare după el și nu l'au lăsat pînă n'a venit acasă. Ajuns aci ursul nu vroia să se dea legat și căsca mereu gura a beți și nici n'a voit să intre în cușcă pînă n'a svîntat un butoi de bere.

— **Despre moartea lui Tolstoi.** Copilul lui Tolstoi, tătărul L-o Tolstoi, întorcîndu-se în Paris, unde își are locuința, a acordat unui ziarist un interviu, spunînd între altele că a plecat la lăsnaja copil șit de durere, dar atît s'a scîmbit de cele văzute, că nu ma vorește nici să se gîndască la casa părintească.

«Tatăl meu n'a murit așa, cum ar fi dorit, el a căzut jertfă un i cete de fanatci, în frunța căroră s'etea Cserkiv, în ultimele sătă năni ale vieții tatăl meu a avut multe acese nervoase, și suferința într-o continuă insomnie. De cumva a dormea, îndată s'aria din pat, speriat. Într-o dimineață, cam pe la 4 ore ridicându-se din pat, a început să strige:

«Daț-mi d-umui, lăsați-mă să duc hărtii!»

A plecat apoi, s'a dus în grăji voind să prindă cai, dar și-a pierdut îndată conștiința. Revenindu-ș a aprins lampa. Tot erau într-o neînște mare. Tatăl meu și-a luat adio d la sorumea Alexandra. Înaintea lui îl aștepta o crata mare de fanatci, cari l'au ținut pînă în pădure. Acolo și-a scris testamentul, care spre norocirea tu uror este în posesia Alexandrei.

— **Cauzele pelagrei.** Pînă acum era lăptă între o-meni fama că îngrozitoarea boală a pelagrei provine din țaina mucrogăltă de porumb. Contrar credinței de pînă aci profeso ul Dr. Gemel scrie în revista Trentino, din Trent că boala aceasta se trage din niște insecte parazitare numite »stimilume«, cari trăsesc în părășele încet curgătoare din munți. Porumbul a fost importat din America în Italia pînă jumătatea a doua a veacului al XVI-lea pe cînd pelagra a apărut cu două veacuri mai tîrziu și din studii făcute s'a constatat că nu înțicăză cu atîta vehemență regiunile unde populația se hrănește exclusiv cu poame.

În anii din urmă îmbolnăvirile de pelagra scad mereu: în 1900 s'au înregistrat 4000 de cazuri de contaminare, iar de atunci încoco numărul a fost redus la jumătate. Și cele mai multe cazuri obvin la populația care locuiește în preajma părășilor de munte. E semnificativ faptul că îmbolnăvirile de pelagra obvin numai primăvara, cînd se sporesc și insectele stimilum și încep a sbura.

— **Turburările din Portugalia.** Ziarele de ieri — pe urma interviewului unui politician care a trecut prin Colonia scriau despre o revoltă ce stă gata să izbucnească în lăuntru țării. În urma acestei știri care era menită să zdrobească toată munca noului guvern republican, ziarul Daily Express din Londra a chestionat de a dreptul telegrafic pe membrii cabinetului. Cei trei miniștri au și răspuns îndată, desmișînd cu totul pretinsa răscoală ce se plănuește. Din răspunsul lor reiesă că svonul despre răscoală a fost o invenție menită să servească scopurile speculațiilor de bursă.

— **Femeile americane și dreptul de vot.** Reușita mășărit fe nent- din America crește din ce în ce și după cât scriu ziarele în parlamentul din Washington au primit cu mare majoritate de voturi dreptul de alege ai femellor. Aceasta e al cincelea caz în care se dă femellor vot electoral cîci în statul Idaho, Colorado, Utah și Wyoming această lege e de mult în vigoare. Pentru Washington reforma nu mai e nouă ci numai reintrodusă, cîci pe vremuri, înainte de încorporare femeile încă alegeau pe teritoriul Washingtonului, iar dela intrarea lui în Uniune dreptul acesta s'a casat. De atunci sufragetele au dat lupte disperate pentru recăștigarea lui pînă în sfîrșit anul acesta a fost introdus iară.

— **Martiri anulul.** Cele din urmă jertfe ale progresului omenimei s'au stins în zilele din urmă ale anului 1910 ca o pecete pe făgăduința ce-ș daseră conștirțel lor de a atînge neantul. S'au stins cu zîmbetul pe buze întrezărind hotarele ce ei n'au putut atînge și pe cari le vor ajunge însă fără gres, urmașii ce vor trece peste cadavrele lor de oameni mari. Unul dintre cele două victime e pilotul Moissant, are cu aparatul său Blériot a fost zdrobit în aerodromul din New Orleans. Celalalt e Hox-y, creatorul recordului de înălțime, care abea mai zilele trecute a pluit cu aripile sale de meșter la vreo douămii și jumătate metri. Nu l-a fost dat însă să se bucure multă vreme de glorie căci l-a ajuns aceeaș soartă ca pe atîți eroi ai aerului.

— **Ce știe o Piele-roșie.** În pădurile uriașe din vecinătatea riului Missouri, dai la tot pasul de lupi, vulpi, urși, cerbi și porci mistreți.

Într-o zi un vîntor împușcă o căprioară în acele locuri și, după ce o țiri pînă la malul riului cîtă un Indian care să l treacă dincolo.

Îl cîtă, îl găsi, puse vîntul în luntre și, înainte de a porni, întinse o sticlă cu rachiu sălbatecului și zise:

— Bea, să poți mînu mai ușor lopețile.

— Nu bea rachiu, răspuse indianul.

— Cum, nu bei rachiu? Eu știam că vi-e drag ca ochii din cap!

— Da, și mie mi-a fost drag.

— Atunci de ce nu bei?

— Dacă beau un pic singur, beau nițel cu prietenii, și mai beau un pic și mai beau nițel, mă îmbăt. Mă fac bețiv. Așa mai bine nu mai beau de loc.

Vîntorul privi mirat pe luntreșul cu pieptul și cu mînele roșii ca arama. În chipul ăsta nu se gîndise la băuturi nici odată. Nu începuse și el cu puștinul și acum oricît de mult nu-i părea destul și nu-i mai potolea setea?

Da, da, nițel nu pot bea, și mult nu vreau. Așa, mai bine nu beau de loc.

Din nițel, mult! Nu pășise așa? El om înțelept, părea mic, părea orb față de sălbatecul cu privirea liniștită, adîncă. Acum îi era par'că rușine. Se mai uită odată la pădurile tăcute dinprejur, la riul de argint, la omul plin de putere, care așteaptă cu mîinile pe lopeți și apoi la sticluța cu otravă împede, la omeala biețlor oameni. Cu groază o zvirli departe de o piatră.

După aceea porniră, trecură fără vre-o vorbă riul și, cînd ajunseră dincolo, omul alb zise Indianului, stringîndu-i mîna: «Îți mulțumesc, frate, pentru lecția ce mi-ai dat. Deacum înainte n'am să mai beau nici odată!»

Și s'a ținut de cuvînt.

— **Lozurile Loteriei Reuniunii Femeilor Române din Arad.** »Reuniunea Femeilor Române din Arad« aranjază pentru sporirea fondului de zidire a școlii de fete o loterie de obiecte, a cărei tragere va fi în primăvară!

Lozuri se afîă de vânzare și la Librăria »Tribunei« și la tipografia »Carmen« în Cluj. Prețul 1 cor. plus 10 fil. porto. Recomandat 35 fil.

x Atragem și pe calea aceasta atențiunea on. părinți, ca cumpărările de Crăciun să le efeptuiescă la Kovács Béla magazin de modă pentru copii, Cluj-Kolozsvár Király tér nr. 1. În întreg Ardealul aceasta este unicul magazin de articlii pentru îmbrăcămîntea copiilor. Firma garantează pentru calitatea bună a mărfurilor ei și pentru serviciu prompt. În provincă trimete mustre din orice articlii în bransa aceasta.

Magazinul poate fi cercetat fără obligamentul de-a cumpăra.

x Cele mai potrivite cadouri de Crăciun și Anul-nou în asortiment bogat din cauza lipsei de spațiu se vind cu prețuri foarte ieftine. Mare și bogat asortiment de sticlării moderne și frumoase, porțelan obiecte de lux și cadre. Fischer Mór, Andrásyi tér 20. Palatul Fischer. Telefon pentru comitat ș-oraș Nr. 568.

Cronica socială și artistică.

Despărțămîntul Abrud al »Fondului de teatru român« invită la producerea teatrală împreună cu joc, care se va ținea Duminică, la 26 Decembrie v. (8 Ianuarie n.) (a doua zi de Crăciun) în sala otelului »Delunata«. Veniul curat e destînat »Fondului de teatru român« și »Reuniunii femellor din Abrud, Abrud-sat și jure«. Începutul la 8 ore seara. Prețul de intrare: Locul I 2 cor., locul II 160 cor., Locul III 1 cor.

**Gramofone și plăci,
Aprinzători original „Imperator”,
lampioane de buzunar**

se găsesc mai ieftin în marele magazin de fabrică a lui

Tóth József, Szeged, Könyök-u 3.

Vânzare și pe rate.

Cereți gratuit prospectul de prețuri.
Se caută revânzătorii.

= Th. Schmidt =

fabrică de ploiere

Sibiu—Hermanns'adt, Reisporgasse No 7.

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele mai nouă și mai moderne

ploiere-entoutcas

(at. soare și ploaie)
precum și

ploiere

de calitate excelentă
pentru domni și dame.

Comandele se execută prompt și cu punctualitate

= Atelierul de fotografiat a lui =

== Csizhegyi Sándor ==

Cluj—Kolozsvar, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități pe pânze ori mătase cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj—Kolozsvar, piața Mátyás király-tér 26, lângă farmacia lui Hintz.
Referindu-vă la „Tribuna” veți avea favor în prețuri

Primul atelier ardelenesc aranjat cu putere electrică pentru sculptura pietrelor și labra de pietri monumentale.

Gerstenbrein Tamás és Társa sculptori
Atelierul central și magazinul: **Cluj-Kolozsvar, Dézsma-
Magazin de pietri monumentale**

fabricate proprii din marmora, labra
— din granit, sienit, etc.

Kolozsvar, Ferencz József ut 25.

Biroul central:

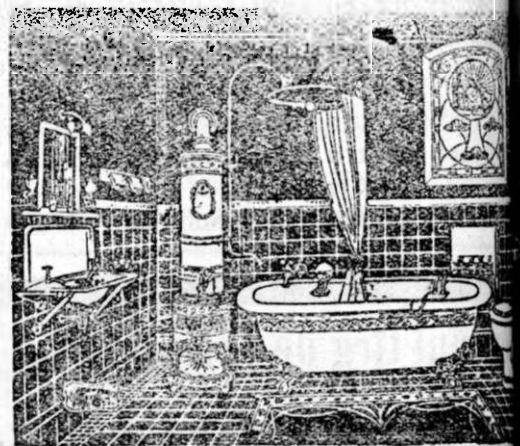
Nagyszeben, Fleischer-gasse 17

Filiale: Déva și Nagyvárad.

Max. Ruck, tinichel
Sibiu—Nagyszeben, Heidengasse

Pregătește în atelierul său cu motor electric totfelul de lucrări p. z. d. i., lucrări de tinichea, înfrumșetări, acoperire de biserici și turnuri, lucrări de stacmol turnat pentru ornament, precum și pentru firme, vane de scaldat în toată mărimea ș.a.

Cele mai bune mobilieri fier și ar și cele mai bune bănci nice de ș și mobilare cuintelor lor, spitale

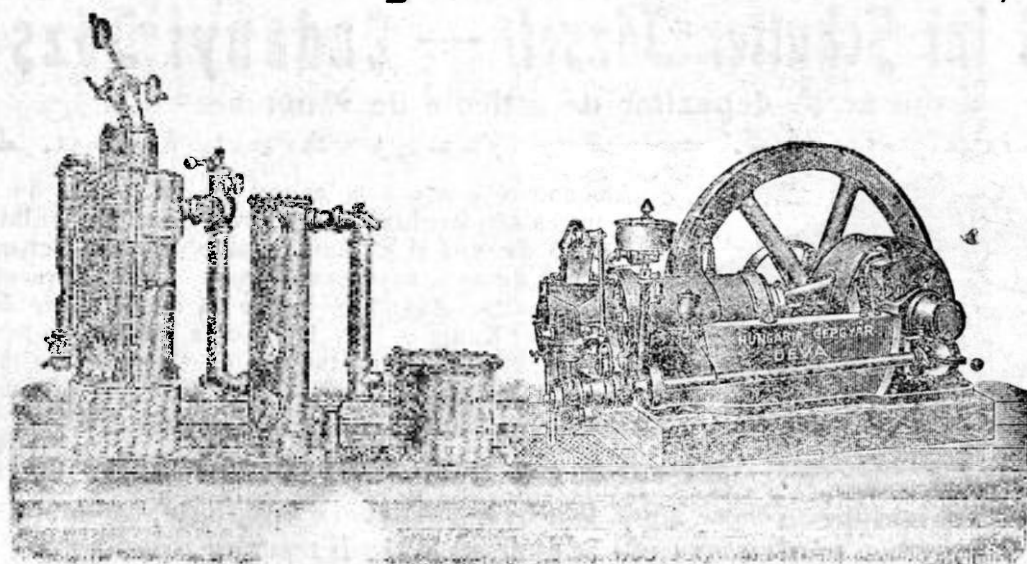
a scoalelor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție reză numai de către firma

Bennhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașini

Báró Kemény József. Fabrică de mașini „HUNGARIA” societate comandită Déva

Pregătește și ține în depozit:

Tot-felul de mașini economice

Garnituri de motoare cu benzină și ulei pentru tot felul de mașini economice, tot-felul de motoare stabile pentru mașini cu abur de 1 cal putere și până la 50

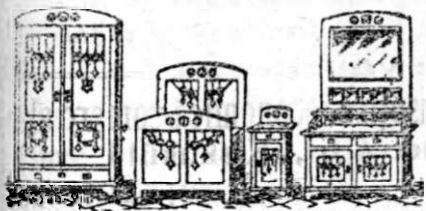
Plănuirea de stabilimente pentru lumină electrică și pentru putere transpunătoare, instalarea castelelor și economizatorilor cu lumină electrică. Plănuirea și construirea de mașini pentru urluit, măcinat și cherestrea. Apeducte și fântâni

Recomandă fabrica sa aranjată modern cu deosebită precizie pentru repararea a tot-felul de mașini economice și a altor mașini și automobile. — Specialități: instalarea camerelor răcoritoare, stabilimente pentru fabricarea ghiata, lăptării și fabrica de cașuri și repararea canelurilor

Stațiuni de automobile.

Schuster Ferencz

măsar pentru zidiri și mobile în
Temesvár-Erzsébetváros, Korona-u. 18.

Execută după plăzuri proprii sau străine
mobile
pentru dormitoare, prânzitoare și sa-
loane creștine și aranjamente pentru
cancelarii și prăvălii în partea moderată.

Din gură 'n gură merge vestea bună de Crăciun că
renumitul atelier fotografic **ERVIN KARGER, Lugos** **Strada - Bisericii**
deja numai pentru 8 cor execută după oricare fotografie:
inmări de platină în mărime naturală (Passepartout) ca cadouri de Crăciun. — —
Surprindentivă părinții! **Surprindentivă copiii!**
Măsură: 30×40 cm. numai Cor. 8.—, mărimea II-a 50—60 cm. numai
Cor. 15.—, mai mare decât mărimea naturală 64×100 cm. numai Cor. 20.—
Renumele firmei mele garantează lucrările artistice; numai lucrări de artă!!
Lucrări slabe sunt excluse! Expediare de 2 ori în 48 ore!
Serviciu prompt și conștiințos. Lucrările neconvenabile să mi-să retrimită.

Maison Schuster

salon de modă

franceză și engleză pentru dame

Cluj-Kolozsvár, Unió-u. 12. etajul I.

Recomandă în atențiunea on. public din loc și pro-
vință salonul de modă pentru dame transpus din Paris la
cererea publică aci, aranjat cu cele mai bune puteri de lucru.
Referindu-mă la cei 15 ani de experiență din străinătate sunt
în poziție, ca să îndeplinesc chiar și cele mai fine dorințe ale
onoratului public, deoarece în salonul meu am adus lucrători
tot din Paris și astfel on. public poate să-mi cerceteze mo-
delele cele mai noi expuse în salonul meu și procurate
din cea mai renumită casă din Paris, Pavuin-Creed și Drecol
și rog on. public să mă onoreze și sprijinească cu comande.

Mașini de scris IDEAL și ERICA Gramofone

Mașini de cusut VERITAS

(fabricație proprie) de asemenea cele mai
solide părți constitutive: panglici de culoare,
hârie de copiat, acc., plăci etc. se găsesc la

specia **Barthelmie György**
listu!

Brassó, Weisz M.-u. 23.

Cel dintâi și cel mai bine asortat atelier
— — mecanic din Transilvania. — —

Atelier pentru reparat mașini speciale de
scris, de ori-ce sistem și fabricație, dease-
menea aparate mecanice fine etc.

Școală de scris cu mașina.

— Telefon pentru oraș și comitat Nr. 318. —

Atelierul special de reparat
al renumitelor firme:

Schmerek E.

— Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-u. 14. —

Primește tot-felul de reparări și transformarea mo-
toarelor cu benzin, gaz și ulei brut, absorbitoare
de gaz, locomobile cu benzin și ulei brut și Arla-
puri p. trierat. Bastimente cu benzin, pompe-motor.
Mașină de fabricat ghiată. Mășini specialiste de
mori cu prețuri moderate, precum și reparări de
automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit
de articli tehnici. Fitile magnetice. Unsoari. Material
de condensățiune. Arzătoare cu acetilen. Material
pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de
prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiințos
— Telefon pentru oraș și comitat Nrui 318. —

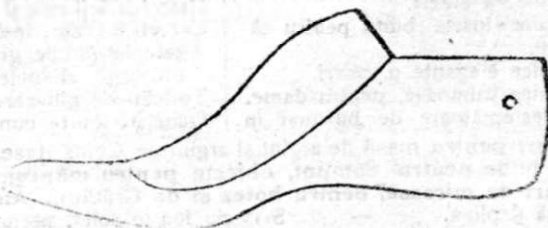
Prima fabrică de calapoade și calupe

— (Első kolozsvári kaptafa és sámfagyár) —

— Cluj-Kolozsvár, K. S. Szamos u. Nr. 5 —

Recomandă calapoade și calupe foarte
bune, pregătite din lemn excelent uscat, pe care se
pune un pond
deosebit. —

Comandele din ::
provință se execută
pe lângă rambursă
prompt și cu prețu-
rile cele mai ieftine.
Serviciu excelent

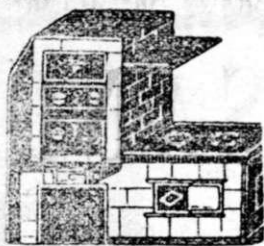
A elier de curelărie,
șelărie și coferarie:

O endt G. & Feri W.

(odinoară Societatea curelarilor)

Strada — Nagy-zeben,
H. Itae g Str. Cisnădiei 45

Magazin bogat în articole pentru cărotat, călărit, vânător,
sport și voiaj, pociăzi și procvățuri, portmonee și brete
solide și alte articole de ga nterie, cu or p. i f. t. moderat.
Deo zit perm nent în curele de mașini, curele de cusut
și legat, Sky (vâzob). — Recomandă pe urmă cei mai buni
camperi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari,
artist u. tris. toate pe picior. — Reparările se execută prompt.
Mare deposit de hamuri pentru cai dela soiarile cele mai
bune până la cele mai fine, coperitoare (toțuri) de cai și
cofere de călătorie. Comandele se execută se execută prompt și conștiințos.

Zorger György

lăcătar artistic și pentru clădiri
Nagyvárad, Körös utca 9.

Pregătește orice lucrări din acest ram, că și reparaturi ca

scări, coridoare, cerdacuri, grillage,
caminuri, porți, ferării pentru porțile
și clădiri, de asemenea repararea și
prefacerea caselor vertheiztane et.

aranjament pentru — — — — —
măcelării și căsăpii, — — — — —
basin-furt, strungă- — — — — —
Desemnuri și prospecte se trimite gratuit.

Avis!

La **FĂGEȚANA**, institut de credit și de economii ca societate pe acțiuni în Făget (Fa get), **contra unei rate săptămânală de 1 coroană și a unei taxe de asigurare minimală (niște fileri) își poate asigura tot natul (bărbați și femei), care e în etate între 20—60 ani și intră ca membru în secțiunea »Depuneri încopiate cu asigurare de viață« într-o duă la susnumitul institut —, suma de**

1000 coroane adecă unamile coroane.

Primirea atârna însă, dela rezultatul vizitării medicale.

Depunerea minimală e săptămânal 1 coroană, contra căreia se asigură 1000 coroane și depunerea maximală e săptămânal 50 coroane contra căreia se asigură 50 000 coroane pentru ajungerea termenului de 15 ani, sau pentru cazul de moarte înainte de împlinirea acestui termen.

Deci contra unei depuneri săptămânale minimală, la tot natul t-se dă prilejul de o parte la aceia, ca să și agonisească o sumă considerabilă, cu care își poate asigura traiul liniștit în viitor, iar de altă parte aceia că la cazul de moarte, familia sa, să aibă capitalul de lipsă pentru traiul vieții.

Pe baza acestor depuneri institutul „Făgețana” acordă și împrumuturi. — Femei și bărbați, tot o formă de taxă de asigurare plătesc. — Membrii din provincie primesc securi cu care pot plăti gratuit taxele. — Informațiuni mai detaliate, la cerere se dau gratuite.

Plățile se solvesc săptămânal sau pe mai multe săptămâni înainte, și din partea institutului se manipulează ca depuneri și se fructifică cu 4% interes.

Acestea depuneri orișicând se pot abzișe și în acest caz — cu considerare la regulamentul referitor la acest ram de operațiune, suma depusă, se estradă deponentului cu interese cu tot.

La cazul că deponentul în decurs de 15 ani își plătește ratele regulat la finea anului al 15-lea — după fiecare rată săptămânală de 1 coroană, primește câte 1000 coroane dela susnumitul institut.

Iar la cazul, că intervalul de 15 ani orișicând ar înceta din viață, chiar să fi plătit și numai o singură rată, — după fiecare rată săptămânală de 1 coroană, primesc următorii lui legitimi, sau persoana în favorul căreia s'a asigurat, câte 1000 de coroane, la 30 zile după documentarea încetării din viață a deponentului.

Suma scadentă cu încetarea din viață a deponentului e asigurată de cea mai mare societate de asigurare Olanexă »Algemeene Maatschappij van Lebensverzekeringen Lijfrente« din Amsterdam (reprezentanția pentru Ungaria în Budapesta) și se plătește prin »Făgețana« institut de credit și economii în Facset.

„Făgețana”

institut de credit și economii în Facset.

— Replantativă vitile cu altoi dela firma română! —

Altoi de vie!!

Calitate distinsă pe lângă prețurile cele mai moderate, soiuri de vin și de masă, viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoi, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la

„MUGURUL” însoțire economică-comercială Elisabetopote (Erzsébetváros, Kiskükülő vm.)

material disponibil în altoi peste două (2) milioane școalele de altoi n'au fost atscate de prinospora, altoi dezvoltati la perfecțiune. La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni: pătrea de 10 ani cu interese de 7%.

La cerere precurent și instrucțiuni gratis și franco.

— Insoțirea primește gratis elevi — pentru învățarea altoitului și a mantrulărei școalei de altoi.

Prima cordite de reușta este de a face și m'trai soi!

Nagy Sándor, sculptor, Arad Str. Kossuth No 4.
:: In stabilimentul de pietrărie a lui Mairovitz. ::

Execută și reparază

lucrări de sculptură artistică

figurate și decorative precum și portrete după natură și fotografii, monumente mormântale, toifelul de produse ale industriei, apoi lucrări moderne sculptate pentru decorația zidurilor din teracotă, piatră, ghips, ciment și din alte materii pelângă prețurile cele mai ieftine și serviciu conștiințios.

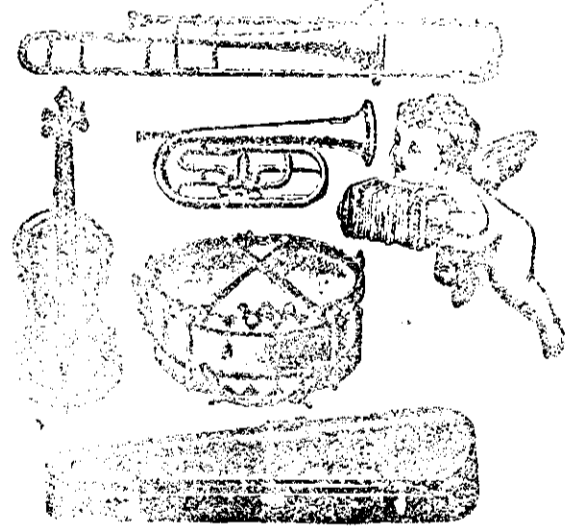
RELITSCH JÁNOS, atelier de instrumente muzicale în

Versecz

Kudrieti-ut 5, colțul străzii Deák Ferenc.

Recomandă în atenția onoratului public din loc și jur, magazinul său de instrumente muzicale provăut cu puteri de primă forță unde se află, violi, tamlurine, armonice, garmofane, tobe, cinte, triaungule, oboe, f aut, clarinete, goanre, etc. cari toate se pregatesc și se repară pe lângă prețuri moderate.

Instrumente vechi se primesc pelângă prețurile cele mai mari posibile. Comandele se ereptuiesc prompt.

Prăvălie recunoscută de I-u rang.

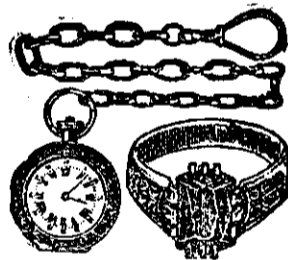
Szilágyi Géza és Társa

ciasornicar și givaerglu

ciasornicarul căilor ferate ungare a statului

Nagyvárad, Rákoczi-ut No. 4.

In edificiul Orsulya zárda. — Telefon 630.

Ciasornice exclusiv numai fine și cari umblă precis.

Ciasornice foarte bune pentru călătorii.

Ciasornice elegante p. tineri.

Ciasornice frumoase, pentru dame.

Cias. deșeptătoare de buzunar în

Decoruri pentru masă de argint și argint de China, tase, lădițe pentru zahăr, blide pentru comot, obiecte pentru mâncat, bastoane, etc.

Cadouri de mireasă, pentru hotez și de Crăciun. Atelier de reparat.

Garantă deplină. — Serviciu foarte solid, prețuri foarte ieftine.

tocuri de aur, argint, metal și oțel.

Cerceci cu bilban e și diamant și inele.

Cerceci de aur, inele, brațele, broșete, lanțuri de grumazi și pentru oro'oage, amulete.

Toifelul de giuvaere de argint.

Ochelari foarte buni.

HOFFMANN SÁNDOR, Arad. Edificiul Teatrului.

Mare asortiment de:

Confecțiune p. dame

și

Paltoane de iarnă pentru băieți.

tofe, catifele și materii pentru vestminte de casă.

Barcheturi, Tenise, Pânze și Alb turi.

Cumpărare ocazională de câteva bucăți de

COVOANE PENZIANE.

Se primesc și doi învățareci basci.